

Novella

Valaki ájtött a hídon. Őszbehajolt már a nyár és csöndes eső szemerkélt Tegnap, amikor ő elindult — gondolta az ember — tegnap még ingujjra vetkőzve került át a tulsó partra. Tegnap igen, régen.

Az ember, aki ájtött a hídon, vidáman dúdolgatott. „Édes, kedves feleségem” — ezt dúdolta, mintha már ott a híd lábánál megkezdődne a penitencia. S ő ezzel a pajkos nótával fogja megengesztelni asszonyát.

Lent a mélységben mintha ütemet vernének a habok: az első hídpillért ostromolták szüntelenül. „Édes, kedves feleségem” — fogott bele megint, de aztán megrekedt a nóta és az ember hirtelen szomorú lett. Szomorú lett talán attól, hogy a nyári szandáljába becsurog az eső, vagy hogy a hajnali ég olyan feketén szürke; szomorú lett, mert égett a toroka, mert egyedül volt, csak a szél fütyüléssel körülvette, de lehet hogy azért lett szomorú, mert megbotlott egy kiálló deszkában. „Édes, kedves feleségem” — próbálta meg egyszer, de nem ment a dolog, sehogysem ment. Kezével olyan mozdulatot tett, mint ahogy a zenének intünk, hogy: ácsi! Most csönd ácsi, most más következik. Most monológ jön és nem nóta.

Az embernek azért van a szája ugyebár, hogy mindent megmagyarázzon. Ha mindent szépen megmagyaráznánk, nem lenne soha semmi baj. Az ember megy az úton nyári hőségben, panyókára vetett kabátban és azt gondolja: ejnye, de jó lenne egy pohár sör! És odakanyarodik a sörcsarnok elé — igen, ott a híd előterében — ahol többen is integetnek feléje. Az aszfalt szélére kitett asztalok mellett virul a nyár, habzik és ízlik a sör, ennyi az egész.

Csak ennyi. Éppen ennyi, na!

Volt ott más is — heherészett a szél körülvette. Dühösen szegte le a fejét: hát volt! Ilyenkor nyár végén elszabadult nehéz illatok keringenek a vizek partján, az ördög tudja, ilyesmi nincs felírva a

naptárban. A kalendáriumban ünnepekről van szó meg hétköznapokról, de ez nincs benne, dátummal. Hogy az ember néha megbolondul. Így, kereken: megbolondul. És vándorolni kezd és bolyongani az éjszakában, mint egy megszállott.

Ez most már magyarázat ugye. Ez csak elég?

Hogy tud nevetni a szél, a nyavalya beléje. És itt a hídon egész fecsegő rokonságával éppen órá szabadult: a bakterek a híd végén behúzódtak kuckóikba — arra távol, mintha szekér zörögne, de az már ott jár a házak között — s egyedül neki sugdosott az egész folyó, az árva, baktató embernek.

— Annyiféle bánat van kéremszeretettel — ezt motyogta maga elé. Ha lenne most valaki vele, átadhatná neki a nagy titkot. Van kis búbanat és nagy bánat, van teszem olyan, ami belefér egy nőtába, de van hogy csak sírni kell... Ha te tudnád édes kedves feleségem...

Mi az, elég bánat neked, hogy hajnalban járok haza? Az smarni, kérlekszépen. Az ilyen bánatnak, mint a tiéd, holnap már sipirc. Hohó, asszony, te csak fekszel a puha párnák közt, az urad meg menetel a hídon. Hogy ki a fene küldött hajnalban a hídra? Úgyszólván senki. Viszi az embert a lába, ez kétségtelen. S valaki ordít ott messze, messze mögöttem, mint a sebzett vadkan, ott a parton mögöttem... talán a Dóka Pista éppen. A Dóka Pista hehe, nyavalya a Dóka Pistába! Igen, ott a borpincék irányában, melyek feketén tapadnak a hegyoldalhoz... ottmaradt a Dóka Pista a maga bánatával...

Micsoda bánat hej! S az is lehet talán, hogy a főpincér már nem ad inni neki, ki is dobhatták szegényt.

Megállt és hallgatózott. A kiabálás elhalt régen, sehol semmi zaj, csak süket csönd. Az embert viszi a lába ugyebár, pallókon és hidakon át, nincs megállás: akár bánat, akár öröm, te csak menetelj. Végeredményben ez a Dóka Pista egy zavaros emlék mindössze, egy elmosódott arc.

De azért esküszöm, hogy ilyen még nem volt, kutyafülű világ — mondta a magános ember; ezt dohogta léptei fölött ahogy jött át a hídon, ahogy rendezgette zavaros mondanivalóit: meg-megállt és felemelt ujjal tiltakozott. Apró felkiáltójelekkel bökdöste az éjszakába, a hajnalba Dóka Pista esetét. Mert puhává lesz a szív a borgőzben s a Dóka Pistán — úgy érezte — a Dóka Pistán segíteni kellene. Azzal, hogy gyógyírnak még egy pohárral iszik vele az ember, az semmi. Azzal, hogy az ember maga mögött hagyja a parancsot s még inkább a pénzt, hogy: na adhat még neki pár pohárral, az mind semmi. Más baj van a Dóka Pistával. Akár negyvenfokos

szesz, az mind semmi. A Dóka Pista szomjúsága ugyan végtelen, de van rá oka. Ezt a szomorúságot lobogtatja: emberek, halljátok! Asztról-asztróra sodródva.

Velük is így volt. Kicsit ferdén néztek rá, mikor odaült az asztalukhoz — no ez mit akar?

Akkor még nem akart semmit. Csak azt hajtogatta:

— Nagy az én bánatom uraim!

— Fújjál rá édes öcsém! Fújjál rá egyet, arra a bánatra. Mert mi az hogy bánat? Buborék édes öcsém a bánat. Szappanhab.

— Hajaj édes uraim — mondta a Dóka Pista makacsul. Ez itt van a szívem legbelsejében. S bele van karcolva a személyi lapomra is, még inkább.

Azzal kivette a személyilapot és odavágta az asztrára.

— Ismerik ezt? Ez én vagyok, a Dóka Pista.

Kicsit málészájú kép, mint a legény maga. „Hát osztán?” — pöccentette le az asztal széléről az írást a könyvelő. „Ilyen mindenkinek van, az ilyen nélkül meg se mozdulj!”

— De ilyen nincs ám uraim! Ilyen.

Na fene a makacs bolondját. Most már jobban megnézték. A lapot is, meg a legényt is. S vonogatták mind a vállukat.

— Hát zabigyerek na — mondta a könyvelő. — Minek tárod itt ki világnak. Hallgass vele. Inkább igyál.

— Én ihatok emberek, iszok is. S dehogy tárnám ki a világnak, inkább titkolnám, jaj hogy titkolnám. Dehát akármerre mész, kérdik hogy hívnak? Mondom: Dóka István, tisztelettel. Apád neve? — fogja a pennát mindegyik hivatali, hogy majd beírja... s én ilyenkor hallgatok kérem, mint a csuka. Mert itt az írásban, hogy apád neve, egy vonás van csak, lássák. Egy olyan elnyújtott hosszú vonás. S nyelnem kell fuldokolva. Mert kéremszépen nem mondhatom ugye, hogy István és azt sem mondhatom, hogy Ferenc. Hát hallgatok... Mint olyan ember, aki az apja nevét sem tudja.

Így volt.

Az ember megállt a híd közepén és felnézett a szürke mennyboltra. A felhőkre nézett, mintha onnan várna segítséget a Dóka Pista számára. Hogy megnyiljanak talán a felhők s egy teli nagy zsákot felnyitva, nevetet hullassanak alá annak a legénykének; nevet, hogy válogasson és beírják aztán a személyi lapjába. De nem nyílt meg a felhő, legalább nem zsáknnyira: apró lyukak lehettek csak az égen legfeljebb és azokon is őszi eső szemerkélt alá.

Pöccentett egyet az ujjával, ismét megállt és hallgatózott, hogy nem jön-e utána a Dóka Pista?

— Már miért jönne utánam — nyugtatta meg magát. — Hát Salamon próféta vagyok én, hogy nevet hullassak a más zabigyerekének? Igazis!

De ezt már úgy mondta, kicsit lehajtott fejjel, nem is hetykén — akkor már ott kelézolt a lába a híd innenső felén. Mert abból a bolond éjszakából olyan emlékek is szárnyrakeltek, hogy ő azt a legénykét homlokon csókolta és krózusi mozdulattal megkínálta a nevével: „Adok én nevet öcsém az enyémből, itt írja ládd, hogy Alajos. Bediktálhatod hivatalos helyen: Atyád neve Alajos.” Bolond egy ígélet volt, de gyógyír a részeg Dóka Pistának, aki erre mutogatni kezdte a pince különböző asztalainál, ahová elsodródott, mutogatta, hogy ott ül az ő atyja, Alajos. A könyvelő riadtan meg is szökött s odasúgta: „bolond te, ez rám is mutogat! Bolond vagy, hogy így cselekszel.”

Az, hogy bolond volt, most világosodott csak meg előtte, az utolsó hídlábánál, amikor odaért. Keserű nyál futott össze a szájában — aludni már aligha aludhat ma, hisz munkába kell indulnia. S még mindig nem tudja, mit mond majd otthon, hogy folytatja azután, ha eldúdolta: „Édes, kedves feleségem...” Mit mondjon? Azt, hogy: nyár volt eddig asszony s most itt az ősz? Vagy azt mondja annak a meddő asszonynak: te hallod, volt nekem egy fiam erre az éjszakára, a Pista. De ottmaradt odaát a parton, azt mondja?

— Elvitte a nevemet, hogy Alajos, aztán háromszor két decit fizettem neki: hadd igyon és áldja az emlékemet. Addig igyon, folyton igyon, amíg csak át nem érek a tulsó partra... Legalább iszik valaki utánam!

És öklével keményen belevágott a levegőbe.